

Bilaga 2: Skötselplan för Stadssjöns naturreservat

BESKRIVNINGSDDEL

1. Syfte med naturreservatet

Enligt miljöbalkens 7 kapitel 4§ kan kommunen förklara ett område som naturreservat i syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet. Alla dessa syften stämmer väl överens med instiftandet av Stadssjöns naturreservat.

Områdets värdefulla naturmiljöer utgörs av alluviala lövskogar nordliga boreala alluviala ängar, naturligt eutrofa sjöar med nate- eller dybladsvegetation samt alluviala lövskogar som tidvis översvämmas. Även för livsmiljöerna typiska arter ska gynnas av reservatets skötsel. Strukturer och funktioner som gamla grova träd, död ved, vattenståndsfuktuationer, välhävdade gräsmarker ska finnas för att ovan angivna syfte ska kunna uppfyllas. Genom att delar av de igenväxta älvängarna restaureras gynnas det rika och för Hovranområdet typiska fågellivet. På så vis gynnas den biologiska mångfalden.

Ytterligare ett viktigt syfte med reservatet är att erbjuda allmänheten ett område för rekreation och naturupplevelse. För detta ändamål ska bli. en vandringsled och informationstavlor iordningsställas.

2. Beskrivning av bevarandevärdena

2.1. Administrativa data

Objektsnamn	Stadssjöns naturreservat
Naturvårdsregister-ID	2023149
Skyddsform	Naturreservat
Län	Dalarna
Kommun	Hedemora
Markslag och naturtyper:	
Skogsmark	14,8 ha
Alluviala lövskogar som tidvis översvämmas (91E0)	14,8 ha
Våtmark	30,2 ha
Nordliga boreala alluviala ängar (6450)	26 ha
Sötvatten	5,2 ha
Naturligt eutrofa sjöar med nate- eller dybladsvegetation (3150)	2,1 ha
Prioriterade bevarandevärden:	
Biologiska värden, markslag	Skog, våtmark, och sötvatten
Kulturmiljövärden	Markanvändning, markslag
Naturtyper / Växksamhällen	Alluviala lövskogar som tidvis översvämmas (91E0) Nordliga boreala alluviala ängar (6450) Naturligt eutrofa sjöar med nate- eller dybladsvegetation (3150) Starrsamhällen

Strukturer	Grova träd, död ved, naturliga vattenståndsfluktuationer, väl avbetad eller slåttrad gräsmark.
Arter	Rastande och häckande fåglar
Friluftsliv	Upplevelse och rekreation

2.2. Historisk och nuvarande markanvändning

Markerna runt Stadssjön användes tidigare som naturliga fodermarker, dvs. att produktionen av gräs antingen betades av kreatur eller togs tillvara som vinterfoder. Allt eftersom jordbruket rationaliserades och produktionen på åkermarkerna ökade minskade behovet av fodret från de naturliga fodermarkerna. Detta ledde i sin tur till att brukandet av dessa ofta mer svårbrukade marker upphörde på de flesta ställena i Sverige. Vid Stadssjön avtog hävden under 1950- och 60-talet då vattenregleringen av Dalälven utökades vid Avesta. När sedan hävden helt upphört började mycket av marken växa igen. Mycket av de höga naturvärden som de brukade markerna medförde har idag försvunnit, men på vissa delar har istället andra naturvärden uppstått. Idag brukas inte området alls men viss jakt bedrivs och periodvis genomförs älgafari. Det är dessa safarier som är upphovet till att det i reservatsområdet redan finns ett system av vandringsleder.

2.3. Områdets bevarandevärden

2.3.1. Biologiska bevarandevärden

Stadssjöns biologiska bevarandevärden kan delas upp i två huvudgrupper. Efter att hävden av markerna upphört tilläts området att utvecklas fritt och vissa delar har idag utvecklat en naturlövskog med höga naturvärden i form av grova träd och mycket död ved. Till denna naturtyp är flera arter knutna, framförallt de som är beroende av död ved, t.ex. hackspettar, vedlevande insekter och vedsvampar. Den andra typen av bevarandevärden återfinns i det öppna landskapet. Hävdade strandängar hyser många växt- och djurarter för vilka hävden är livsavgörande. Bland fåglar som är knutna till denna naturtyp kan nämnas brushane, gluttsnäppa, storspov, enkelbeckasin, kornknarr, ängspiplärka, tofsvipa, gulärta och många flera. Stadssjöns höga vegetation erbjuder bra häckningsmöjligheter för brun kärrhök, rördrom, rörhöna och vattenrall. Dessutom är sjön sedan tidigare känd som rastplats för flyttande blåhake. På grund av att det är stor brist på alla de naturtyper som ingår i reservatet är det viktigt att dessa bevaras.

2.3.2. Kulturhistoriska bevarandevärden

De kulturhistoriska bevarandevärdena består främst i att markerna under lång tid varit hävdade och att reservatet ingår i ett område som är avsatt som riksintresse för kulturmiljö. För att dessa värden ska bevaras och helst utvecklas måste delar av reservatet restaureras till hävdade gräsmarker.

2.3.3. Geovetenskapliga bevarandevärden

Stadssjöns naturreservat angränsar till Dalälven och utvidgningen av älven som bildar sjön Hovran. I Hovran sker oavbrutet en transport av sediment. Genom erosion och sedimentation förändras Hovrans stränder och öar ständigt.

2.3.4. Bevarandevärden för friluftslivet

Med sitt tätortsnära läge ger Stadssjöns naturreservat utmärkta möjligheter till rekreation och naturupplevelser. Efter att Broåleden färdigställts ska det förhoppningsvis vara möjligt att promenera från Hedemora centrum ända ned till Stadssjöns naturreservat. Utmed reservatets vandringsled kommer besökare att kunna uppleva områdets natur, framförallt det rika fågellivet. Naturupplevelsen i kombination med den information som informationstavlorna ger är goda förutsättningar för att besökarna förstår vikten av miljöarbete och naturvårdande insatser.

2.4. Källförteckning

- Larsson, T. & Lindahl, H. (1989). *Svenska våtmarker av internationell betydelse: våtmarkskonventionen och CW-listan*. Solna: Statens naturvårdsverk. ISBN: 91-620-1068-9
- Länsstyrelsen i Dalarnas län, naturvårdsenheten 1972. *Faunan vid Hovran och Trollbosjön, Hedemora kommun*. Länsstyrelsen i Dalarnas län meddelande 1972:3. Falun.
- Länsstyrelsen i Dalarnas län, naturvårdsenheten 1988. *Naturvårdsprogram för Kopparbergs län*. Länsstyrelsen i Dalarnas län 1988. Falun.
- Länsstyrelsen i Kopparbergs län (1994). *Hovran: en utredning om CW-området*. Miljövårdsenheten 1994:2. ISSN:1101-3044
- Naturvårdsverket 2003. *Bildande och förvaltning av naturreservat*. Naturvårdsverket handbok 2003:3. Stockholm.
- Naturvårdsverket 2003. *Natura 2000, Art- och naturtypsvisa vägledning*. Naturvårdsverket 2003. Stockholm.
- Naturvårdsverket 2003. *Natura 2000 i Sverige, Handbok med allmänna råd*.
- Naturvårdsverket handbok 2003:9. Stockholm.

PLANDEL

3. Skötselområden med bevarandemål och åtgärder

Reservatet är indelat i 4 skötselområden, vilka utgår ifrån den skötsel som ska genomföras (Se bifogad karta). Skötselområdena är:

1. Lövskog med begränsning av granens etablering.
2. Strandängar med slåtter eller bete.
3. Sjöar och vattendrag.
4. Friluftsliv och skötsel av anläggningar.

Skötselplanens skötselområde 1: Lövskog

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- Arealen alluviala lövskogar som tidvis översvämmas (91E0) är 14,8 hektar.
- Andelen lövträd är minst 90% av virkesförrådet.
- Relationen död/levande ved är minst 1/5.
- Minst 50% av arealen översvämmas årligen (vår och/eller höst).
- Mindre hackspett häckar i området.

Skötselåtgärder

Föryngring av gran ska kontinuerligt tas bort. I övrigt lämnas skötselområdet för fri utveckling, vilket ska leda till att naturvärdena utvecklas genom naturlig dynamik.

Skötselplanens skötselområde 2: Älvängar

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- Arealen nordliga boreala alluviala ängar (6450) är 26 hektar.
- Minst 80% av arealen är väl hävdad gräsmark varje år vid vegetationsperiodens slut.
- Krontäckning av buskar och träd som vuxit upp i välhävdade landskap är högst 10%. Antalet träd och dess utbredning måste dock anpassas så att betesmarken/slätterängen uppfyller kriterierna för EU:s miljöstödd. Vedartad igenväxningsvegetation förekommer inte.
- Hela området översvämmas årligen (vår och/eller höst).
- Minst en av arterna storspov, brushane och grönbena häckar i området.

Skötselåtgärder

Området restaureras genom att i stort sett alla träd och buskar avverkas. I övergången mellan lövskog och öppen mark ska vissa träd och buskar sparas så att ett mosaikartat skogsbryn erhålls. I den öppna marken ska ett fåtal lägre buskar sparas till gagn för i första hand vissa fågelarter, som t.ex. rosenfink. Dessa buskar får dock inte växa sig höga (< 3 m) eftersom de annars kan fungera som utsiktsplatser för kråkfåglar, s.k. predatorträd. De delar av markerna som är kraftigt tuvade bör under restaureringsfasen fräsas för att växtligheten ska gynnas. Om behov uppstår ska fräsning upprepas vid senare tillfälle.

Efter genomförd restaurering ska arealen årligen hävdas genom bete eller slätter. Om det är ekonomiskt genomförbart bör hävden ske så att ca 1/5 av arealen lämnas ohävdad varje år. Vilken del som inte hävdas växlar från år till år, men ingen del får vara ohävdad mer än ett år under en femårsperiod. På så sätt gynnas bl.a. kornknarr. Mycket viktigt är att eventuell stängsling görs så att en ekologiskt funktionell fällindelning skapas. Detta gör att betetryck och tid för bete kan styras så att en optimal hävd för skötselområdets olika delar uppnås.

Skötselplanens skötselområde 3: Sjöar och vattendrag

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- Arealen naturligt eutrofa sjöar med nate eller dybladsvegetation (3150) är 2,1 hektar i den egentliga Stadssjön.
- Skötselområdet påverkas av kraftiga vattenståndshöjningar vår och höst.
- Arealen vassartad vegetation inte är större än vid reservatets bildande.
- Minst en av arterna brun kärrhök, rörhöna, vattenrall och rördrom häckar i området.

Skötselåtgärder:

Inga specifika åtgärder är aktuella för skötselområdet. Eventuellt kan det i framtiden bli nödvändigt att begränsa den vassartade vegetationens utbredning. För att intilliggande marker ska fungera som de gör idag kan det uppstå behov av att rensa Hamreån.

Skötselplanens skötselområde 4: Friluftsliv och skötsel av anläggningar

---

Bevarandemål:

- Minst en väl underhållen informationstavla ska finnas i anslutning till området.
- Minst 2,5 kilometer välskött vandringsled ska finnas. Där så behövs ska spänger och broar finnas.
- Ett fågeltorn, placerat på strategisk plats, ska finnas.

Skötselåtgärder:

En informationstavla ska sättas upp vid parkeringen eller vid huvudentrén till reservatet. Huvudentrén till reservatet blir i nordväst, se karta. Parkeringens exakta lokalisering är vid antagandet inte fastställd.

När vandringsleden genom området är färdigställd och sammanbunden med vandringsleden i det angränsande naturvårdsområdet så är det lämpligt att ytterligare en informationstavla sätts upp där leden korsar naturreservatets gräns. Ett fågeltorn ska sättas upp på för ändamålet lämplig plats, se karta.

Det system av vandringsleder som idag finns i området ska användas och utvecklas så att besökare finner reservatet tillgängligt. En förbättrad tillgänglighet och ett större antal besökare i reservatsområdet kommer dock inte att innebära någon påtaglig ökning av slitage och störning, och står därför inte i konflikt med övriga syften med reservatet.

4. Uppföljning

4.1. Uppföljning av skötselåtgärder

Entreprenörer ansvarar för dokumentation av vilka åtgärder som genomförts och när de genomförts.

Kommunen ansvarar för att uppföljning av genomförda skötselåtgärder sker i slutet på varje år, det år då åtgärderna genomförts.

4.2. Uppföljning av bevarandemål

Kommunen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs varje år för:

- Informationstavlur
- Vandringsled

Kommunen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs var 6:e år för:

- Prioriterade arter som anges under respektive skötselområdes bevarandemål

Kommunen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs var 12:e år för:

- Utbredning av naturtyper
- Död ved
- Utbredningen av gran
- Typiska arter

Parametrar och mått framgår av preciseringarna av bevarandemålen för respektive skötselområde.

5. Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

Skötselåtgärd	När	Skötselområde	Prio	Finansiering
Restaurering av betesmark/slätterängar	2011- 2013, i samråd med Länsstyrelsen	2	1	Miljöstöd
Bete/slätter	Varje år	2	1	Miljöstöd
Utmärkning av reservatsgräns	2011	Hela reservatet	1	Reservatsanslag
Röjning vandringsled	Varje år	4	2	Reservatsanslag
Nya spänger	2011	4	2	Reservatsanslag
Fågeltorn	Senast 2015	4	3	Reservatsanslag
Informationstavla	2011	4	2	Reservatsanslag
Uppföljning av skötsel	Varje år	1,2,3,4	1	Reservatsanslag
Uppföljning av bevarandemål	Varje, var 6:e, resp. var 12: år	1,2,3,4	1	Reservatsanslag